

پسته و نظریه داروین

حسام الدین اسلاملو

گزارش

در قدیم هنوز نظریه‌ی تکامل داروین به گوش هیچ سیرجانی‌ئی نخورده بود که سیرجانی‌های قدیم معتقد بودند پسته و بنه کوهی از یک نژاد هستند و درخت پسته را همان بنه کوهی می‌دانستند که به مدد پرورش و اصلاح نژاد از طریق امکان بقای دانه‌درشت‌ترها تبدیل به یک درخت دیگر شده است و این کار را برای نخستین بار به پیشینیان و نیاکان خودشان منتسب می‌دانند که بعید هم نیست زیرا خود بنه هم در کوهستان‌های اطراف سیرجان فراوان است و هم در فرهنگ خوراک‌ها و غذاهای سنتی جا دارد و هنوز هم قاتق بنه مشهور است و حتا در برخی خانه‌ها و رستوران‌ها تولید و مصرف می‌شود. این گونه شد که بنه‌های درشت‌تر رفته رفته در کشاورزی مورد بهره‌برداری قرار گرفته است. پسته آن قدر برای شهری مثل سیرجان مهم است که یک سال بدون آن هم سال خوبی برای سیرجان و سیرجانی نیست چه برسد به سال‌های بی‌پسته. چه خوب که امسال سال بی‌پسته نبود و تا باد چنین بادا.

پسته حتا در ادبیات شفاهی قدیم و مکتوب جدید سیرجان

نیز نمود و بروز دارد و در شعر شاعران شفاهی رخ نشان داده است مثل این دوبیتی مشهور «بدیدم دختری در باغ پسته/که یک وری شده بر خر نشسته/دراز کردم دو دست و ر شاخ پسته/ولی دیدم الاغش وانمیسه!»

حتا سال در سیرجان به دو فصل قبل پسته‌ها و بعد پسته‌ها تقسیم می‌شود! (از مقوله‌ی قبل از میلاد و پس از آن.)

اگر بخواهیم از نقش پسته‌ی برشته و زغال مرغوب این درخت در محفل‌های شبانه‌ی سیرجانی‌ها یاد کنیم که دیگر نور علا نور می‌شود و ناگزیریم از ذکر تاثیر پسته بر تاریخ این مرز و بوم نیز یادی کنیم که آورده‌اند نادرشاه از خطه‌ی سیرجان می‌گذشت که پسری حاضر جواب سر راهش سبز شد و پسرک برای شاه لشکرکش آیه‌ی «انا فتحنا» خواند و شاه بسیار از این فال نیکو سرخوش گشت و خلعت و پاداش به پسرک سیرجانی داد. وزیر شاه نیز هوش و زیرکی پسرک را متاثر از خوردن پسته دانست.

پس از چند سال فاجعه‌ای که از پی بارش بی‌موقع تگرگ یا سرمازدگی برای اقتصاد پسته به عنوان یک محصول محوری در سیرجان رقم خورد، بالاخره یکی دو سال است که این محصول مهم و رونق بخش کسب و کار شهر ما از مهلکه‌ی سرمازدگی رست و حالا باغداران خوشحالند. اما تنها باغداران نیستند که از دولتی سر

محصول پسته به نوایی می‌رسند. همه‌ی شهر جان می‌گیرد. نه فقط کارگران باغ‌ها و خوشه‌چین‌ها، ترمینال‌های ضبط و فراوری پسته، باربری‌ها و وانتی‌ها و کامیون‌ها از این اتفاق سود خود را می‌برند بلکه به جرات می‌توان گفت دیگر عرصه‌های کسب و کار در سیرجان نیز رونق می‌گیرد. از فروشگاه‌های محصولات کشاورزی تا ابزار فروشی‌ها و تعمیرگاه‌های انواع ماشین‌آلات. حتا بازار خرید و فروش دیگر کالاها نیز از برکت پسته رونق می‌گیرند مثل بازار زمین و مسکن که از رکود بیرون می‌آید یا بازار گوشتی و خودرو که همیشه از برکت انتشار نقدینگی در سال‌های پرمحصول در سیرجان داغ می‌شوند و شهر پر می‌شود از خودروهای نو با سرنشینانی که هر کدام یک گوشتی گران‌قیمت در دست گرفته‌اند.

حتا گردشگری و تجارت کالاهای دیگر در سیرجان نیز از پسته قوام می‌گیرد. پای تجار تهرانی و بازرگانان خارجی که برای خرید انبوه پسته به سیرجان باز می‌شود، دیگر محصولات سنتی شهر ما هم بی‌نصیب نمی‌مانند. گلیم هم در کنار پسته رخی می‌نمایاند و هتل‌ها و مهمانسراها برو بیایی پیدا می‌کنند.

این همه در گرو یک محصول بودن خودش از معایب